

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

TÜRKİYE NÜFUSUNUN DURUMU: 2018

Doğu ATEŞ¹

- Türkiye nüfusu 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla 82 milyon 3 bin 882 kişi olarak tespit edilmiştir. Türkiye’de nüfus 2018 yılında, 2017’ye göre 1 milyon 193 bin 357 kişi artmıştır. Erkek nüfus 41 milyon 139 bin 980 kişi olurken, kadın nüfus 40 milyon 863 bin 902 kişi olmuştur. Buna göre toplam nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlar oluşturmaktadır.
- Türkiye’nin nüfus artış hızı, binde 14,7 olarak gerçekleşmiştir. 2017’de Bu değer %12,4’dür.
- 2018’de kentsel nüfus % 92.3 olmuş, kırsal nüfus ise % 7.7 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2017 yılında 2017 yılında %92,5 olarak gerçekleşmiştir.
- Ülkemizde 2017 yılında 31,7 olan ortanca yaş, 2018 yılında önceki yıla göre artış göstererek 32 oldu. Ortanca yaş erkeklerde 31,4 iken, kadınlarda 32,7 olarak gerçekleşmiştir.
- Çalışma çağı olarak adlandırılan 15-64 yaş grubunda bulunan nüfus 2018 yılında bir önceki yıla göre sayısal olarak %1,4 artmıştır. Buna göre, çalışma çağındaki nüfusun oranı %67,8; çocuk yaş grubu olarak tanımlanan 0-14 yaş grubundaki nüfusun oranı %23,4; 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun oranı ise %8,8 olarak gerçekleşmiştir.
- Türkiye genelinde nüfus yoğunluğu 2017 yılına göre 2 kişi artarak, 107 kişi olmuştur. İstanbul, kilometrekareye düşen 2 bin 900 kişi ile nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu ilimizdir. Bunu sırasıyla; 528 kişi ile Kocaeli ve 360 kişi ile İzmir takip eder. Nüfus yoğunluğu en az olan il ise bir önceki yılda olduğu gibi, kilometrekareye düşen 12 kişi ile Tunceli’dir.

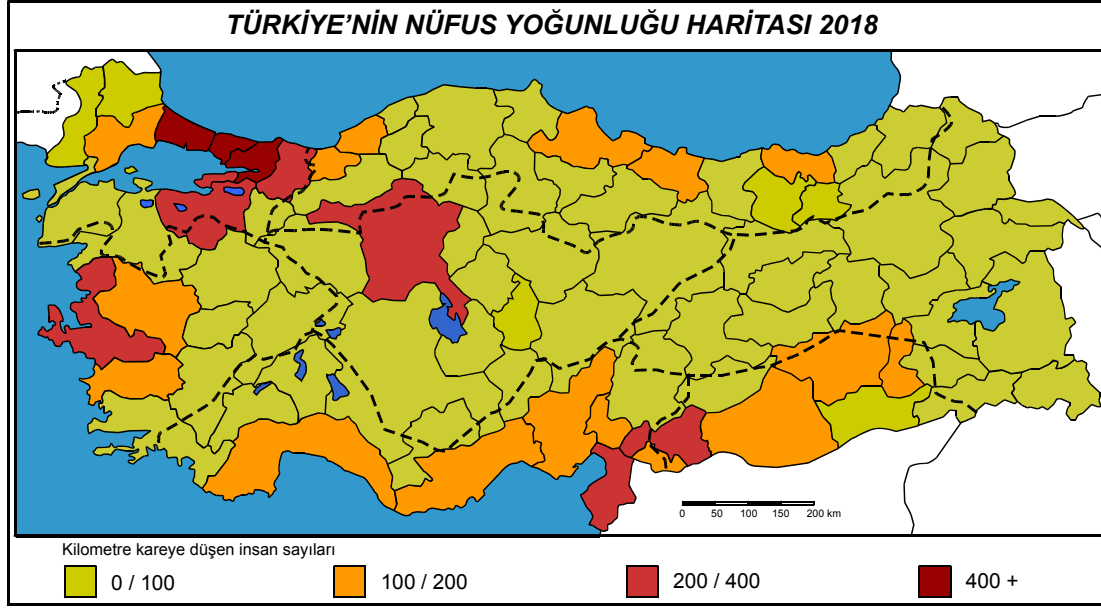
Bu bölüm TUIK tarafından açıklanan “2018 ADNKS Haber Bülteninden” aynen alınmıştır.

¹ Ankara Lisesi Coğrafya Öğretmeni

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

Bu yazıda sayımın sonuçları ve demografik göstergeler hakkında düşünceler paylaşılacaktır.

Artık Türkiye’de nüfus meselesi, devlet tarafından oldukça ciddiye alınmış ve herhangi bir belirsizliğe yer bırakmayacak biçimde düzenlenmiştir. Yani geçmiş sayım yıllarında olduğu gibi, bazı sayım verilerinde eksik ve hataların bulunduğu söylenemez.

Türkiye’de nüfusun dağılışı ele alındığında bazı özellikler dikkat çeker. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz. Türkiye nüfusunun % 70 ve daha fazlası, ülkenin kuzeybatı diliminde toplanmıştır. Yani nüfusun çok büyük bir bölümü **İstanbul, Ankara, Bursa, Kocaeli, Yalova, Tekirdağ** illerinde yaşamaktadır.

Deniz kenarında yer alan merkezlerden iç kesimlere doğru gidildiğinde nüfus yoğunluğu azalır. Yani Türkiye’de nüfusun yoğunlaştığı ikinci bir yer; **kıyılardır**.

Yıl	Nüfus	Nüfus artış hızı	Nüfus yoğunluğu	Ortanca yaş
2014	77.695.904	13.3	101	30.7
2015	78.741.053	13.4	102	31
2016	79.814.871	13.5	104	31.4
2017	80.810.525	12.4	105	31.7
2018	82.003.882	14.7	107	32

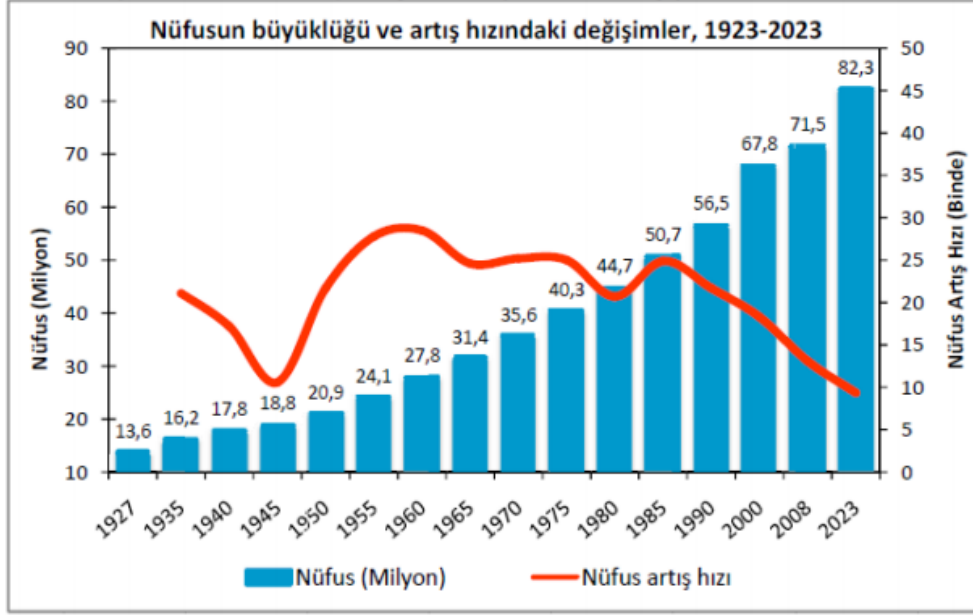
Türkiye nüfusunun, 2018’de bazı temel demografik özellikleri

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

Türkiye’de km²’ye düşen insan sayısı, yani **nüfus yoğunluğu 107 kişiye** yükselmiştir. 2013 yılında km²’ye 100 kişiyi aşan bu değer, giderek artmaktadır. Türkiye’de nüfusun çok önemli bir kısmı İstanbul ve çevresinde, yani Kuzeybatı Anadolu’da toplanmıştır. **İstanbul’da km²’ye 5600 kişi** düşmesi ile bu durum, net biçimde görülür.

Kaynak: Koç vd., 2010, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TurkiyeninDemografikDonusumu_220410.pdf

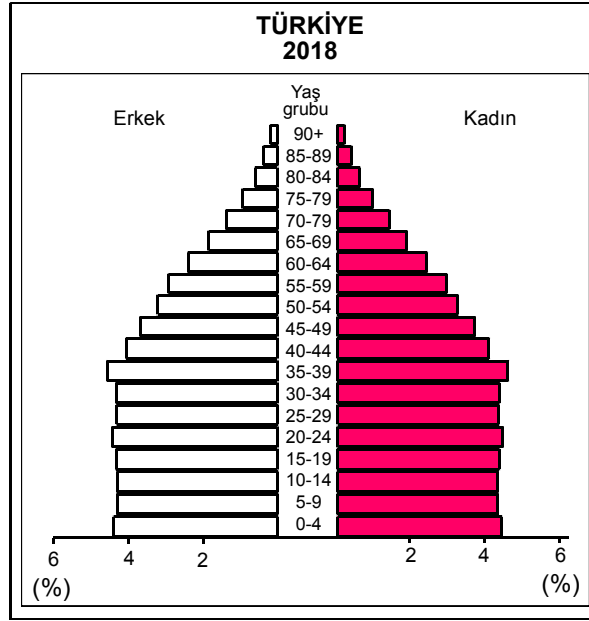
Yukarıdaki grafikte 1927-2023 arasında Türkiye’de nüfusun büyüklüğü ve artış hızındaki olası değişimler verilmiştir. Bu şekilde kullanılan nüfus projeksiyonuna göre, toplam nüfus 2023’de 82.3 milyon olması beklenirken, 2019 itibarıyla nüfus 82.3 milyon kişidir.

Türkiye nüfusunun alansal dağılışımın son yıllardaki evrimi, geçmiş dönemlerden farklı olmamıştır. Nüfus özellikle kıyı kesimlerde ve ülkenin kuzeybatısında, bilhassa Marmara Denizi çevresinde yoğunlaşmıştır. Türkiye nüfusunun **15.067.724’ü, İstanbul’da** ikamet etmektedir. Bu haliyle ülke nüfusunun **% 18.4’ü** İstanbul’da yaşamını sürdürmektedir. Kilometre kareye düşen 2.900 kişi ile İstanbul, Türkiye’de nüfus yoğunluğunun da en fazla olduğu il olmuştur. Bunu Kocaeli km² 528, İzmir km² 360 kişi ile takip etmiştir. En tenha yer ise km²’ye 12 kişi ile **Tunceli** olmuştur.

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

Türkiye’de nüfusun yaş ve cinsiyetlere göre dar yaş aralığındaki dağılışı

Türkiye’nin 2018 yılında nüfusun yaş ve cinsiyet yapısını gösteren piramidi incelendiğinde, şu sonuçlara ulaşmak mümkündür. 35-39 yaş grubuna kadar gelişmemiş bir ülkenin yapısal özelliklerini yansıtan piramit, bu evreden sonra büyük ölçüde değişime uğramıştır. Şöyle ki 35-39 yaş basamağından sonraki her 4 yılda, nüfusa katılan insan sayısı yaklaşık aynı miktarda gerçekleşmiştir. Bu da nüfus artış hızının, artmadığını gösterir. Ancak ülkenin toplam nüfusunda, belirgin bir artış devam etmektedir. Türkiye’de nüfusun son 40 yıllık gelişimine bakıldığında, bundan sonraki uzunca bir süre boyunca nüfus artış hızında büyük bir değişimin yaşanmayacağı söylenebilir. Bu haliyle nüfus piramidi daha önce sınıflandırılmış karakteristik nüfus piramidi tiplerinin, hiçbirine uymamaktadır. Yani Türkiye nüfus piramidine üçgen, çan eğrisi, baklava dilimi gibi bir isim vermek mümkün değildir.

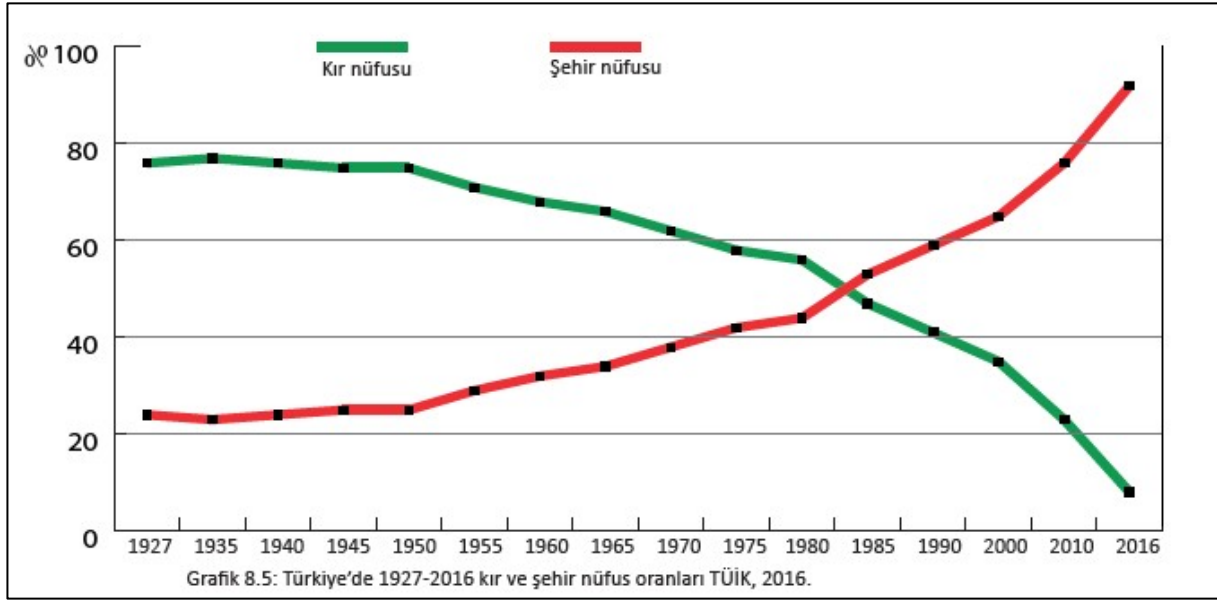
Sayım Yılı	Kent Nüfus Oranı	Kır Nüfus Oranı
2014	91.8	8.2
2015	92.1	7.9
2015	92.3	7.7
2017	92.5	7.5
2018	92.3	7.7

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

Türkiye nüfusunun en karakteristik özelliklerinden birisi olan kırdan kente göç olgusu, 1950'li yıllarda hızlanmış, günümüze kadar şiddetlenerek devam etmiştir. Ülkenin kuzeybatısında toplanan metropollerde yaşanan nüfus artışının neden olduğu, pek çok problem varlığını arttırarak sürdürmektedir. Metropollerde ortaya çıkan nüfus baskısı, büyük çaplı kültür şokunu, sosyoekonomik problemleri ve devlet hizmetlerindeki yetersizlikleri beraberinde getirmektedir. Bunlara ek olarak ortaya çıkan konut sorunu, ülkede inşaat sektörünün fazla büyümesiyle uzunca bir süre boyunca giderilmiştir.

Sayım Yılı	Ortanca yaş
2014	30.7
2015	31
2015	31.4
2017	31.7
2018	32

2018 nüfus sayımı sonuçlarından bir diğeri de ortanca yaşın **32**'ye ulaşmasıdır. Türkiye'de ortanca yaş (medyan yaş) değerinin 32'ye ulaşması, ülkenin gelişmişlik düzeyi bakımından geldiği noktayı da net biçimde yansıtmaktadır. Türkiye'de ortanca yaşın 32 olması, yaşam süresinin uzaması ve yaşam kalitesinde görülen artışın somut bir sonucudur.

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

Ülke	Ortanca (Medyan) Yaş
Japonya	46.9
Almanya	46.8
Yunanistan	44.2
Finlandiya	42.4
Tunus	32.4
Arjantin	31.5

Bütün veriler bir arada ele alındığında **“Türkiye’de nüfusun ikiye katlama süresinin 50 yıl”** civarında olduğunu söylemek mümkündür. İkiye katlanma süresi, belirli bir yıllık hız ile artmaya devam ettiği varsayılan nüfusun büyüklüğünün iki katına çıkması için gerekli olan yıl sayısıdır. Nüfus artış hızı ikiye katlanma süresini belirleyen unsurdur. Örneğin yıllık nüfus artışı %0,5 olan bir ülkenin nüfusunun ikiye katlanma süresi 139 yıl iken, nüfus artış hızı %3 olan bir ülkenin nüfusunun ikiye katlanma süresi 23 yıl olmaktadır. Nüfusun ikiye katlanma süresinde gelişmişlik düzeyi de belirgin şekilde etkilidir. Örneğin 2012 verilerine göre nüfusun ikiye katlanma süresi Batı Afrika’da 27 yıl, Doğu Afrika’da 25 yıl, Güney Afrika’da 99 yıl, Batı Avrupa’da 693 yıl, K. Amerika’da 139 yıl, Güneydoğu Asya’da 53 yıl, Doğu Asya’da 139 yıldır. O halde Türkiye gelişmişlik düzeyi bakımından Güneydoğu Asya ile benzerlik göstermekte ve **“ilerlemiş gelişmekte olan ülke”** olarak nitelendirilebilir. Yakın gelecekte Türkiye, gelişmiş batı toplumları ile hemen hemen aynı demografik özellikleri gösterecektir.

Ülke nüfusunun batıya kayma ve kuzeybatıda yoğunlaşma eğilimi artarak devam etmektedir. Bu gelişmenin devam etmesiyle birlikte ülke nüfusunun 1/4’ünün, yakın gelecekte İstanbul’da yaşayacağını söylemek mümkündür. Yani ortalama 20 yıl sonra Türkiye nüfusunun % 90’dan daha fazlasının, Kuzeybatı Anadolu’da toplanacağı söylenebilir.

Türkiye’de **“2018’de kentsel nüfus % 92.3 olmuş, kırsal nüfus ise % 7.7 olarak gerçekleşmiştir.”** Bu durum ülkede kırdan kente göç olgusunun yavaşlamadığını, aksine hızını kaybetmeden devam ettiğini göstermektedir. Ancak Türkiye’de bu denli yüksek şehir nüfusunun en temel sebeplerinden biri ise büyükşehir yasasıdır. 2012 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre şehir nüfusu oranı %77.3 iken yasa sonrası 2013 yılında şehir nüfus oranı %91.3’e çıkmıştır. Bu da bize yüksek şehir nüfusu oranının realiteden uzak olduğunu göstermektedir. Bu rakamlardan, yakın gelecekte Türkiye’de kentsel nüfus oranının % 97’ye

Herkes İçin Coğrafya

SAYI: 1

ulaşacağı anlaşılmaktadır. Ama çarpıcı bir gerçek olan kırdan kente doğru yaşanan göç olgusu tüm hızıyla devam edecektir. Çünkü;

- Tarım politikalarının iflası,
- Sosyal devlet olgusunun terk edilmesi,
- Ülke içinde eğitim, sağlık hizmetlerinin yetersiz ve düzensiz dağılması,
- Tarımın ekonomik getirisinin azalması,
- Kişi başına düşen gelirdeki artışın topluma yansımaması nüfus oynaklığının devam etmesine yol açacaktır.